

Антон В. Гриценко¹, Наталія О. Небаба²,
Віктор В. Павлов³, Станіслав Ю. Стрілець⁴, Олег М. Варчук⁵
**ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
«ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ**

Досліджено окремі засади формування та реалізації стратегії розвитку «зеленої» економіки в Україні. Розкрито змістовні характеристики «зеленої» економіки. Наведено порівняльну характеристику традиційної та «зеленої» моделей економічного розвитку. Окреслено передумови розвитку «зеленої» економіки в Україні. Наведено проблемні аспекти розвитку «зеленої» економіки України та виокремлено пропозиції щодо їх вирішення. Окреслено базові стратегічні цілі розвитку «зеленої» економіки України. Наведено секторальні пріоритети розвитку «зеленої» економіки України. Виокремлено етапи реалізації стратегії розвитку «зеленої» економіки України. Ідентифіковано ризики реалізації стратегії «зеленої» економіки України. Розвинуто комплексний підхід до формування стратегії «зеленої» економіки України. Побудовано поетапну модель реалізації стратегії розвитку «зеленої» економіки України. Виокремлено систему взаємопов'язаних показників (індикаторів), що дає змогу комплексно оцінювати результативність «зеленої» трансформації.

Ключові слова: стратегія, розвиток, «зелена» економіка, «зелена» трансформація, механізм, інвестиції, інструменти, етапи, показники, індикатори.

Рис. 7. Літ. 7.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-299-710-723

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8986-0714>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1264-106X>

³ ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2888-5167>

⁴ ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-4265-2237>

⁵ ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3311-2434>

Anton Grytsenko, Natalia Nebaba, Viktor Pavlov, Stanislav Strilets, Oleh Varchuk
**FORMATION AND IMPLEMENTATION OF THE STRATEGY FOR
THE DEVELOPMENT OF THE «GREEN» ECONOMY IN UKRAINE**

The article examines certain principles of forming and implementing a strategy for developing a «green» economy in Ukraine. The substantive characteristics of the «green» economy have been revealed. A comparative characteristic of the traditional and «green» models of economic development has been given. The prerequisites for the development of the «green» economy in Ukraine have been outlined. The problematic aspects of the development of the «green» economy of Ukraine have been presented and proposals for their solution have been identified. The basic strategic goals of the development of the «green» economy of Ukraine have been outlined. Sectoral priorities for the development of the «green» economy of Ukraine have been presented. The stages of implementing the strategy for the development of the «green» economy of Ukraine have been identified. The risks of implementing the strategy for the development of the «green» economy of Ukraine have been identified. A comprehensive approach to forming a strategy for the development

¹ University of Customs and Finance. Ukraine.

² Oles Honchar Dnipro National University. Ukraine.

³ Private entrepreneur. Ukraine.

⁴ University of Customs and Finance. Ukraine.

⁵ University of Customs and Finance. Ukraine.

of the «green» economy of Ukraine has been developed. A phased model for implementing the strategy for developing Ukraine's «green» economy has been built. A system of interrelated indicators has been identified, which allows for a comprehensive assessment of the effectiveness of the «green» transformation.

Keywords: strategy, development, «green» economy, «green» transformation, mechanism, investments, tools, stages, indicators.

Peer-reviewed, approved and placed: 02.05.2026

Постановка проблеми. Концепція «зеленої» економіки поступово перетворюється з переважно природоохоронної ідеї на комплексну парадигму модернізації держав, регіонів, підприємств та суспільства. Європейський зелений курс визначає довгострокову модель розвитку ЄС, орієнтовану на кліматичну нейтральність, ресурсоефективність, розвиток чистих технологій, підвищення енергоефективності та забезпечення справедливого переходу для регіонів і соціальних груп, які можуть найбільше постраждати від структурних змін. У межах цієї політики екологічні цілі інтегруються до енергетичного, промислового, транспортного, аграрного, інвестиційного та торговельного регулювання. Для України проблема переходу до «зеленої» економіки має особливе значення. Ще до початку повномасштабної війни національна економіка характеризувалася високою енергоємністю, значною часткою матеріало- та ресурсомістких виробництв, технологічною застарілістю багатьох підприємств, недостатнім розвитком системи управління відходами та обмеженим використанням екологічних інновацій. Війна значно ускладнила ситуацію, спричинивши руйнування енергетичних, промислових, транспортних, житлово-комунальних та природоохоронних об'єктів, забруднення земель і вод, деградацію екосистем, утворення значних обсягів відходів руйнування та збільшення ризиків техногенних аварій. Разом із тим масштабне відновлення створює можливість не відтворювати довоєнну ресурсомістку модель, а здійснити структурну перебудову економіки на основі сучасних екологічних та енергетичних стандартів. Офіційний підхід до «зеленого» відновлення передбачає, що реконструкція економіки та інфраструктури повинна не лише компенсувати завдані втрати, а й формувати основу для довгострокової кліматичної, енергетичної та економічної стійкості. Стратегічність переходу до «зеленої» економіки також визначається євроінтеграційним курсом України. Український план у межах програми Ukraine Facility містить окремі положення щодо «зеленого» переходу й охорони довкілля, а екологічні пріоритети інтегровані також до інших напрямів реформ та інвестицій. Розвиток «зеленої» економіки не може обмежуватися реалізацією окремих проєктів у відновлюваній енергетиці чи сфері поводження з відходами. Необхідна комплексна стратегія, яка визначатиме довгострокові цілі, секторальні пріоритети, джерела фінансування, відповідальних виконавців, систему державних стимулів, механізми координації та кількісні показники результативності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи «зеленої» економіки сформувалися під впливом концепцій сталого розвитку, екологічної модернізації, низьковуглецевого зростання, ресурсоефективності

та циркулярної економіки. У документах міжнародних організацій «зелена» економіка розглядається як модель, що забезпечує підвищення добробуту населення та соціальної справедливості за одночасного скорочення екологічних ризиків і дефіциту природних ресурсів [5;6;7 та ін.]. У науковій літературі можна виокремити декілька основних підходів до трактування «зеленої» економіки. Відповідно до екологічного підходу основною метою є мінімізація негативного впливу господарської діяльності на довкілля. Економічний підхід акцентує увагу на створенні нових ринків, розвитку екологічних технологій, підвищенні ресурсної продуктивності та формуванні нових джерел конкурентних переваг. Соціальний підхід передбачає створення гідних «зелених» робочих місць, скорочення енергетичної бідності та справедливий розподіл витрат і вигід від структурної трансформації. Інституційний підхід пов'язує «зелену» економіку з удосконаленням державного регулювання, екологічного оподаткування, фінансової системи та корпоративної відповідальності. Окремий напрям досліджень стосується переходу від лінійної моделі використання ресурсів до циркулярної. Циркулярна економіка передбачає збереження вартості матеріалів і продукції протягом максимально тривалого часу, скорочення утворення відходів, повторне використання, ремонт, відновлення, перероблення та промисловий симбіоз. У цьому контексті «зелена» економіка є ширшою системою, тоді як циркулярна модель виступає одним із ключових механізмів її практичної реалізації. У сучасних дослідженнях, присвячених Україні, значна увага приділяється «зеленому» повоєнному відновленню, децентралізації енергетики, модернізації промисловості, розвитку відновлюваних джерел енергії та адаптації до Європейського зеленого курсу [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7 та ін]. Незважаючи на значну кількість наукових і прикладних досліджень, недостатньо опрацьованим залишається питання комплексного поєднання екологічних, промислових, енергетичних, інвестиційних, соціальних та регіональних складових «зеленої» трансформації України. Потребують подальшого обґрунтування механізми координації державної політики, система фінансових стимулів, критерії відбору проєктів «зеленого» відновлення, інструменти підтримки підприємств і система оцінювання результативності стратегії. Недостатньо розробленою залишається система кількісного моніторингу «зеленого» переходу. Для оцінювання прогресу необхідно використовувати не лише показники викидів або частки відновлюваної енергетики, а й індикатори ресурсної продуктивності, циркулярності, екологічної інноваційності, зайнятості, доступності чистої енергії, якості екосистем і регіональної справедливості.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та дослідження особливостей формування і реалізації комплексної стратегії розвитку «зеленої» економіки в Україні.

Основні результати дослідження. «Зелена» економіка є моделлю господарювання, за якої економічне зростання забезпечується без пропорційного збільшення споживання природних ресурсів, обсягів забруднення та викидів парникових газів. Її фундаментальною характеристикою є розмежування динаміки економічного розвитку і

динаміки екологічного навантаження. Відносне розмежування спостерігається тоді, коли валовий внутрішній продукт зростає швидше, ніж використання ресурсів або обсяги викидів. Абсолютне розмежування передбачає економічне зростання за одночасного скорочення споживання ресурсів і негативного впливу на довкілля. Саме абсолютне розмежування має бути довгостроковою метою «зеленої» трансформації. Основні принципи «зеленої» економіки наведено на рис. 1.

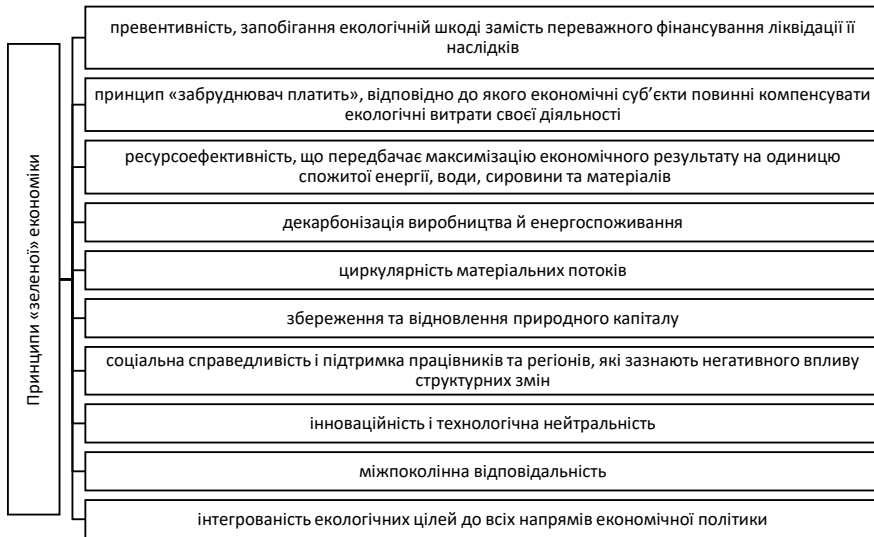

Рис. 1. Принципи «зеленої» економіки

На рис. 2 наведено порівняльну характеристику традиційної та «зеленої» моделей економічного розвитку.

«Зелена» економіка не заперечує необхідності економічного зростання, а змінює його якість, джерела та критерії ефективності. Економічна результативність оцінюється не лише обсягом виробленої продукції, а й рівнем ресурсної продуктивності, стійкістю інфраструктури, збереженням екосистем, якістю зайнятості та здатністю економіки адаптуватися до зовнішніх шоків. Можна виділити передумови розвитку «зеленої» економіки в Україні (рис. 3). Першою передумовою є необхідність модернізації енергетичного сектору. Централізована енергетична інфраструктура виявилася вразливою до воєнних атак, що посилює значення розподіленої генерації, локальних енергетичних систем, когенерації, накопичувачів енергії та мікромереж. Розвиток таких технологій одночасно сприяє декарбонізації та підвищує безпеку стійкості держави.

Другою передумовою є висока енергоемність промисловості, житлово-комунального господарства і транспорту. Застарілі будівлі, теплові мережі, виробниче обладнання та транспортні засоби спричиняють значні енергетичні втрати. Реалізація енергоефективного сценарію може забезпечити скорочення споживання первинної та кінцевої енергії.

Критерій	Традиційна модель	«Зелена» модель
Джерело економічного зростання	Збільшення обсягів видобування та споживання ресурсів	Інновації, ресурсна продуктивність, чисті технології
Енергетична база	Переважання викопного палива	Відновлювані джерела, накопичення енергії, гнучкі мережі
Організація матеріальних потоків	Лінійна модель	Циркулярна модель
Ставлення до відходів	Відходи як кінцевий результат	Відходи як потенційний вторинний ресурс
Екологічні витрати	Частково перекладаються на суспільство	Інтерналізуються в ціну продукції
Технологічний розвиток	Орієнтація на продуктивність без повного врахування екологічних наслідків	Поєднання продуктивності, енергоефективності та екологічності
Роль природного капіталу	Переважно джерело сировини	Економічний актив, що потребує збереження
Зайнятість	Традиційні галузі та професії	Нові «зелені» професії і компетентності
Інвестиційні критерії	Дохідність і ризик	Дохідність, ризик, екологічний та соціальний вплив
Довгостроковий результат	Зростання екологічного навантаження	Стійке підвищення добробуту

Рис. 2. Порівняльна характеристика традиційної та «зеленої» моделей економічного розвитку

Передумови розвитку «зеленої» економіки	необхідність модернізації енергетичного сектору
	висока енергоемність промисловості, житлово-комунального господарства і транспорту
	значний потенціал відновлюваної енергетики
	потреба в оновленні промислової структури
	значний потенціал аграрного сектору
	європейська інтеграція

Рис. 3. Передумови розвитку «зеленої» економіки в Україні

Третьою передумовою є значний потенціал відновлюваної енергетики. Україна має сприятливі умови для розвитку сонячної, вітрової, біоенергетики, виробництва біометану та використання відходів аграрного сектору.

Крім того, перспективним є розвиток виробництва водню за умови економічної доцільності, наявності чистої електроенергії та відповідної інфраструктури. Четвертою передумовою є необхідність оновлення промислової структури. Значна частина українського експорту формується

матеріало- та енергоємними галузями. Посилення кліматичного регулювання на європейських ринках створює ризики для підприємств, які не знижують вуглецеву інтенсивність продукції. Водночас модернізація може забезпечити вихід на ринки низьковуглецевої сталі, екологічних будівельних матеріалів, енергоефективного обладнання, біопродукції та компонентів для чистої енергетики. П'ятою передумовою є значний потенціал аграрного сектору. Стале землеробство, точне внесення добрив, відновлення родючості ґрунтів, виробництво біогазу й біометану, скорочення харчових втрат і розвиток органічного виробництва можуть забезпечити одночасний економічний, енергетичний та екологічний ефект. Шостою передумовою є європейська інтеграція. Наближення до екологічного та кліматичного законодавства ЄС формує зовнішній стимул для модернізації української економіки. Стратегічне партнерство України та ЄС у сфері критичної сировини і ланцюгів створення вартості для акумуляторів також створює перспективи розвитку нових виробництв за умови дотримання високих екологічних стандартів.

Розвиток «зеленої» економіки в Україні стримується комплексом взаємопов'язаних проблем (рис. 4).

Рис. 4. Проблемні аспекти розвитку «зеленої» економіки України

Найбільш суттєвим обмеженням є війна, яка спричиняє постійні руйнування інфраструктури, підвищує інвестиційні ризики, ускладнює реалізацію довгострокових проектів і зменшує фінансові можливості держави.

Значною проблемою є технологічна застарілість підприємств. Для багатьох виробництв екологічна модернізація потребує значних капіталовкладень, тривалого періоду окупності та доступу до сучасних технологій. Малий і середній бізнес часто не має достатніх власних ресурсів, а вартість кредитування залишається високою. Інституційним обмеженням є фрагментарність регулювання. Енергетичні, екологічні, промислові, аграрні, транспортні та регіональні програми можуть мати різні часові горизонти, цільові показники та системи моніторингу. Це ускладнює координацію та створює ризик дублювання заходів. Проблемним залишається екологічне оподаткування. Його стимулююча функція є недостатньою, а механізми спрямування отриманих коштів на природоохоронні й модернізаційні проекти потребують удосконалення.

Низька передбачуваність регулювання також знижує зацікавленість підприємств у довгострокових інвестиціях. Окремим обмеженням є дефіцит достовірних і зіставних екологічних даних. Ефективна політика потребує цифрових систем моніторингу викидів, якості повітря і води, стану ґрунтів, матеріальних потоків, утворення відходів та використання природних ресурсів.

В Україні сформовано низку стратегічних документів, які створюють основу для «зеленої» трансформації. Основні засади державної екологічної політики визначають довгострокові напрями забезпечення належного стану довкілля, сталого використання природних ресурсів і впровадження екологічних вимог до соціально-економічного розвитку. Водночас ефективність нормативної бази залежить не лише від наявності стратегічних документів, а й від їх узгодженості, фінансового забезпечення, визначення відповідальних виконавців, регулярного моніторингу та можливості коригування заходів.

Основні базові стратегічні цілі розвитку «зеленої» економіки України наведено на рис. 5.

Рис. 5. Базові стратегічні цілі розвитку «зеленої» економіки України

Енергетика є центральним елементом «зеленої» економіки, оскільки структура виробництва і споживання енергії визначає вуглецеву інтенсивність більшості видів економічної діяльності. Для України енергетична трансформація має поєднувати декарбонізацію з безпекою, надійністю та доступністю енергопостачання. Основними напрямками є розвиток відновлюваних джерел енергії, модернізація електричних мереж, установлення накопичувачів, розвиток високоманеврових потужностей, децентралізація генерації, розширення когенерації, енергетичні спільноти та інтеграція до європейської енергетичної системи. Переваги децентралізованої генерації полягають у зменшенні залежності громад і підприємств від окремих великих об'єктів. Сонячні електростанції з накопичувачами, малі вітрові установки, біогазові комплекси, когенерація та мікромережі можуть забезпечувати критичні об'єкти навіть у разі пошкодження централізованих мереж. Перспективним напрямом є біоенергетика. Використання аграрних відходів, побічної продукції лісового господарства, органічних відходів харчової промисловості та комунального сектору дає змогу одночасно виробляти енергію, скорочувати обсяги відходів і зменшувати викиди метану. Разом із тим розвиток відновлюваної енергетики має враховувати вплив на землекористування, біорізноманіття та ландшафти. Тому необхідними є стратегічна екологічна оцінка, оцінка впливу на довкілля та просторове планування. Підвищення енергоефективності є одним із найбільш економічно доцільних способів скорочення споживання енергії. У житловому секторі необхідно поєднувати термомодернізацію будівель, модернізацію систем опалення, встановлення індивідуальних теплових пунктів, облік споживання та розвиток енергетичного менеджменту. Відбудова пошкоджених будівель має здійснюватися з використанням сучасних стандартів енергоефективності, доступності та кліматичної стійкості. Недоцільно відновлювати об'єкти за застарілими нормативами, оскільки це закріплюватиме високі енергетичні витрати на десятиліття.

У комунальній сфері необхідна модернізація теплових мереж, водопостачання, водовідведення та освітлення. Важливим інструментом може стати енергосервіс, за якого приватний інвестор фінансує модернізацію, а повернення інвестицій здійснюється за рахунок досягнутої економії. Промислова політика повинна стимулювати перехід підприємств до найкращих доступних технологій та методів управління, скорочення викидів, автоматизації, енергетичного менеджменту й замкнених циклів використання ресурсів. Для металургії стратегічними напрямками є підвищення енергоефективності, поступове скорочення вуглецевої інтенсивності, розширення використання металобрухту, електрифікація окремих процесів і перспективне впровадження низьковуглецевих технологій. Для хімічної промисловості важливими є скорочення енергоспоживання, модернізація систем очищення, безпечне управління небезпечними речовинами та розвиток виробництва матеріалів для «зеленої» енергетики. Для харчової промисловості актуальними є зменшення споживання води й енергії, перероблення органічних відходів, повторне використання побічних продуктів, екологізація пакування та скорочення втрат харчової сировини.

Аграрний сектор має значний потенціал «зеленої» модернізації, але водночас формує істотне навантаження на ґрунти, водні ресурси та біорізноманіття. Стратегія повинна передбачати захист ґрунтів від ерозії, раціональне використання добрив і засобів захисту рослин, розвиток точного землеробства, збереження лісосмуг, ефективне зрошення та адаптацію до кліматичних змін. Перспективним напрямом є розвиток біоекономіки, яка передбачає перероблення біологічних ресурсів у продукти з вищою доданою вартістю. Аграрна сировина й відходи можуть використовуватися для виробництва біогазу, біометану, біодобрив, біоматеріалів та інших продуктів. Стале сільське господарство має поєднувати екологічні вимоги з економічною життєздатністю фермерських господарств. Тому доцільними є грантові програми, пільгове кредитування, страхування кліматичних ризиків і підтримка кооперації.

Транспортна система України потребує відновлення та модернізації з урахуванням принципів низьковуглецевої мобільності. Пріоритетними напрямами є розвиток залізничного транспорту, міського електротранспорту, інтермодальних перевезень, велосипедної інфраструктури та зарядних мереж для електромобілів. У вантажних перевезеннях необхідно збільшувати частку залізничного і водного транспорту, розвивати логістичні хаби та цифрове управління маршрутами. Для міської мобільності пріоритетом повинні бути громадський транспорт, безпечні пішохідні маршрути та зменшення залежності від приватних автомобілів. Електрифікація транспорту має супроводжуватися розвитком низьковуглецевої генерації. Інакше частина викидів лише переміщуватиметься з транспортного сектору до енергетичного.

Природний капітал охоплює земельні, водні, лісові ресурси, біорізноманіття та екосистемні послуги. Його деградація створює прямі економічні втрати через скорочення продуктивності сільського господарства, погіршення якості води, збільшення ризиків повеней, посух і пожеж. Стратегія повинна передбачати відновлення лісів, водно-болотних угідь, степових екосистем, річок і територій, пошкоджених бойовими діями. Необхідно інтегрувати оцінювання екосистемних послуг до просторового планування та інвестиційних рішень. Природоорієнтовані рішення можуть бути ефективною альтернативою виключно інженерним заходам. Відновлення заплав, міських зелених зон і лісових насаджень сприяє адаптації до спеки, повеней, дефіциту води та ерозії.

Масштаб необхідних інвестицій перевищує можливості державного бюджету, тому стратегія повинна передбачати поєднання державних, приватних і міжнародних джерел фінансування.

Основні інструменти реалізації стратегії розвитку «зеленої» економіки України наведено на рис. 6.

Особливої уваги потребує формування національної системи класифікації «зелених» видів діяльності. Чітка таксономія повинна зменшити ризик «зеленого камуфляжу», за якого проєкти декларуються екологічними без достатнього підтвердження їх впливу. Фінансові установи мають поступово інтегрувати екологічні та кліматичні ризики до кредитного аналізу. Підприємства, які не модернізують виробництво, можуть зіткнутися з вищою вартістю фінансування, зниженням вартості активів і втратою ринків збуту.

Інструмент	Сфера застосування	Очікуваний ефект
«Зелені» облигації	Інфраструктура, транспорт, енергетика	Залучення довгострокового капіталу
Пільгове кредитування	МСП, енергоефективність, ВДЕ	Зменшення вартості модернізації
Грантове фінансування	Інноваційні та демонстраційні проєкти	Зниження технологічних ризиків
Державні гарантії	Великі інфраструктурні проєкти	Залучення приватних інвесторів
Енергосервіс	Будівлі й комунальна інфраструктура	Фінансування за рахунок економії
Податкові стимули	Чисте обладнання та НДДКР	Прискорення інвестицій
Екологічні платежі	Забруднювальні виробництва	Інтерналізація екологічних витрат
Державно-приватне партнерство	Відходи, вода, транспорт	Розподіл витрат і ризиків
Кліматичні фонди	Адаптація й декарбонізація	Доступ до міжнародних ресурсів
«Зелені» закупівлі	Державний і муніципальний сектор	Формування попиту на екопродукцію

Рис. 6. Інструменти реалізації стратегії розвитку «зеленої» економіки України

Технологічні інновації є основним джерелом довгострокового підвищення ресурсної продуктивності. Держава повинна підтримувати наукові дослідження, демонстраційні проєкти, екологічні стартапи, технологічні кластери та співпрацю університетів із бізнесом. Перспективними напрямками є системи накопичення енергії, інтелектуальні мережі, теплові насоси, біоматеріали, технології перероблення, точне землеробство, системи очищення води, низьковуглецеві будівельні матеріали й цифрові платформи управління ресурсами.

«Зелена» трансформація змінює структуру зайнятості. Попит зростатиме на енергетичних аудиторів, інженерів відновлюваної енергетики, фахівців із циркулярної економіки, екологічного менеджменту, кліматичних ризиків, екобудівництва, сталого транспорту та цифрового моніторингу. Водночас окремі традиційні професії можуть втрачати актуальність. Тому стратегія повинна містити програми професійної перепідготовки, підтримки мобільності працівників, розвитку підприємництва та диверсифікації економіки вразливих регіонів.

Справедливий перехід передбачає, що витрати модернізації не повинні непропорційно перекидатися на домогосподарства з низькими доходами. Підвищення тарифів або посилення екологічних вимог має супроводжуватися адресною соціальною підтримкою, програмами енергоефективності та доступним фінансуванням.

Значна частина заходів «зеленої» трансформації реалізується на місцевому рівні. Громади відповідають за теплопостачання, громадський транспорт, поводження з відходами, водопостачання, благоустрій та просторове планування.

Доцільно розвивати регіональну спеціалізацію. Одні області можуть формувати кластери відновлюваної енергетики, а інші біоекономіки, перероблення відходів, екологічного машинобудування або сталого туризму.

Секторальні пріоритети розвитку «зеленої» економіки України наведено на рис. 7.

Енергетика	ВДЕ, накопичення, мікромережі, когенерація
Промисловість	Чисті технології, енергоаудит, замкнені цикли
Будівництво	Енергоефективні стандарти, вторинні матеріали
ЖКГ	Модернізація тепломереж, водоканалів, освітлення
Сільське господарство	Точне землеробство, захист ґрунтів, біоенергетика
Транспорт	Залізниця, електротранспорт, інтермодальність
Відходи	Сортування, повторне використання, перероблення
Водні ресурси	Очищення, повторне використання, моніторинг
Лісове господарство	Відновлення лісів, протипожежні заходи
Фінансовий сектор	«Зелені» кредити, облігації, ESG-оцінювання

Рис. 7. Секторальні пріоритети розвитку «зеленої» економіки України

Реалізацію стратегії розвитку «зеленої» економіки України доцільно здійснювати у три взаємопов'язані етапи.

Перший етап (стабілізаційно-відновлювальний). Його змістом є відновлення критичної інфраструктури, забезпечення енергетичної стійкості, ліквідація першочергових екологічних загроз, управління відходами руйнування та формування інституційної основи «зеленого» відновлення. На цьому етапі необхідно не допустити реконструкції за застарілими технологічними стандартами.

Другий етап (модернізаційно-інвестиційний). Він передбачає масштабне підвищення енергоефективності, екологічну модернізацію підприємств, розвиток відновлюваної енергетики, формування циркулярної інфраструктури, розширення «зеленого» фінансування та впровадження європейських норм.

Третій етап (структурно-трансформаційний). Його метою є формування кліматично нейтральної та ресурсоефективної економіки, здатної конкурувати на європейських і світових ринках низьковуглецевих товарів та послуг.

Ефективність реалізації стратегії повинна оцінюватися за системою економічних, енергетичних, екологічних, соціальних та інституційних

показників (індикаторів) моніторингу «зеленої» трансформації. До економічних індикаторів належать обсяг «зелених» інвестицій, частка екологічних товарів і послуг у ВВП, ресурсна продуктивність, обсяг експорту низьковуглецевої продукції та частка підприємств, що здійснили екологічну модернізацію. Енергетичні індикатори включають енергоємність ВВП, частку відновлюваних джерел, обсяги розподіленої генерації, втрати в мережах, рівень енергоефективності будівель і частку накопичувачів енергії. Екологічними показниками є обсяги викидів парникових газів, забруднювальних речовин, частка перероблення відходів, якість води, площа відновлених екосистем і рівень використання вторинної сировини. Соціальні індикатори охоплюють кількість «зелених» робочих місць, рівень енергетичної бідності, доступність громадського транспорту, участь населення у процесах прийняття рішень і кількість працівників, які пройшли професійну перепідготовку. Поряд із цим можна виділити інституційні індикатори (виконання планів; відкритість даних; кількість громад із кліматичними планами тощо).

Реалізація стратегії розвитку «зеленої» економіки України супроводжуватиметься значними ризиками. Воєнно-безпековий ризик пов'язаний із можливістю повторного пошкодження відновленої інфраструктури (для його мінімізації необхідні децентралізація, резервування та фізичний захист критичних об'єктів). Фінансовий ризик полягає в нестачі ресурсів і високій вартості капіталу (його зниження потребує міжнародних гарантій, страхування ризиків і змішаного фінансування). Регуляторний ризик виникає через часту зміну правил і недостатню узгодженість політики (необхідними є довгострокове планування, прозорі процедури й стабільність інвестиційних умов). Соціальний ризик пов'язаний із можливим зростанням тарифів, втратою робочих місць у традиційних галузях та нерівномірним розподілом вигід (його зменшення потребує адресної підтримки та програм справедливого переходу). Технологічний ризик полягає у впровадженні дорогих або недостатньо апробованих рішень (для його мінімізації необхідні пілотні проекти, незалежна оцінка та принцип технологічної нейтральності).

Механізм реалізації стратегії розвитку «зеленої» економіки України передбачає узгодження державних і регіональних програм, запровадження фінансових стимулів, підтримку екологічних інновацій, залучення міжнародних ресурсів і формування системи вимірюваних показників результативності.

Отже, побудовано поетапну модель реалізації стратегії розвитку «зеленої» економіки України. Виокремлено систему взаємопов'язаних показників (індикаторів), що дає змогу комплексно оцінювати результативність «зеленої» трансформації. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання запропонованих положень під час розроблення державних, регіональних та місцевих стратегій відновлення, формування інвестиційних портфелів, визначення пріоритетів фінансування та оцінювання екологічної ефективності проектів. Необхідність переходу України до «зеленої» економіки зумовлена високою енерго- і ресурсомісткістю виробництва, значною залежністю від викопного палива,

технологічною застарілістю основних фондів, недостатнім рівнем перероблення відходів, посиленням кліматичних ризиків, масштабними екологічними наслідками війни та необхідністю адаптації національної економічної політики до вимог ЄС. «Зелена» трансформація повинна стати не окремим напрямом природоохоронної політики, а системною основою промислового, енергетичного, аграрного, транспортного, інвестиційного та регіонального розвитку держави. Інтеграція принципів сталого розвитку до процесів відбудови сприятиме формуванню конкурентоспроможної, енергетично стійкої, технологічно модернізованої та екологічно безпечної економіки України.

Висновки. Розвиток «зеленої» економіки є об'єктивною передумовою довгострокового економічного відновлення та європейської інтеграції України. «Зелена» трансформація повинна розглядатися як інструмент технологічної модернізації, скорочення витрат, підвищення енергетичної безпеки та формування нових конкурентних переваг. Основними передумовами переходу є потреба у відновленні зруйнованої інфраструктури, висока енерго- і ресурсомісткість виробництва, значний потенціал відновлюваної енергетики, необхідність модернізації промисловості, можливості розвитку біоекономіки та адаптація до вимог ЄС.

Реалізація стратегії розвитку «зеленої» економіки України потребує комплексного інституційно-економічного механізму, який поєднуватиме законодавче регулювання, екологічні платежі, податкові стимули, пільгове кредитування, «зелені» облігації, міжнародні гранти, державні гарантії, енергосервіс, державно-приватне партнерство та підтримку екологічних інновацій. Запропоновано реалізовувати стратегію у три етапи (стабілізаційно-відновлювальний, модернізаційно-інвестиційний, структурно-трансформаційний). Визначено необхідність застосування системи вимірюваних показників (індикаторів) моніторингу «зеленої» трансформації. Реалізація стратегії розвитку «зеленої» економіки України сприятиме зміцненню енергетичної незалежності, зниженню виробничих витрат, залученню інвестицій, розвитку нових галузей і професій, відновленню природного капіталу та підвищенню якості життя. У довгостроковій перспективі «зелена» економіка може стати одним із ключових чинників конкурентоспроможності та стійкості України.

Перспективи подальших досліджень полягають у формуванні кількісної моделі впливу «зелених» інвестицій на динаміку ВВП, продуктивність праці, зайнятість, енергоємність і викиди парникових газів. Доцільним є розроблення регіональних сценаріїв «зеленої» трансформації з урахуванням структури економіки, ресурсного потенціалу, воєнних руйнувань і кліматичних ризиків окремих територій. Подальшого дослідження потребують механізми оцінювання відповідності проєктів принципам «зеленого» відновлення, методи визначення повної вартості їх життєвого циклу, інструменти запобігання «зеленому камуфляжу» та моделі залучення приватного капіталу в умовах високих безпекових ризиків. Перспективним напрямом є розроблення інтегрального індексу розвитку «зеленої» економіки України, який поєднуватиме економічні, енергетичні, екологічні, соціальні,

інноваційні й інституційні показники та дасть змогу проводити порівняльне оцінювання регіонів.

1. Горбач Л., Рубан О., Гуменюк Я. Зелена економіка та стале виробництво в умовах глобалізації. Економіка та суспільство. Вип. 59. 2024. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-59-8
2. Гончаренко М.Ф., Пархоменко Н. М., Лучин О. М. «Зелена» економіка як напрям досягнення стійкого еколого-економічного розвитку регіону. Актуальні проблеми економіки. №6 (228). 2020. С.6–15. DOI: 10.32752/1993-6788-2020-1-228-6-15
3. Білокінна І. Зелена економіка як вимога часу та основа успішного післявоєнного відновлення країни. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences. № 316(2). 2023. С. 79–88. DOI: 10.31891/2307-5740-2023-316-2-12
4. Глушенко А. Інституційне забезпечення розвитку «зеленої» економіки: досвід країн ЄС. Сталий розвиток економіки. № 1 (52). 2025. С. 167–172. DOI: 10.32782/2308-1988/2025-52-23
5. Zhironkin S., Cehl6r M. Green Economy and Sustainable Development: The Outlook. Energies. 2022. Vol. 15. Art. no. 1167. DOI: <https://doi.org/10.3390/en15031167>.
6. Hahnel R. Green Economics: Confronting the Ecological Crisis. New York: M E Sharpe Inc., 2010. 280 p.
7. Cato M. S. Green Economics: An Introduction to Theory, Policy and Practice. London: Earthscan, 2009. 224 p.

-
1. Horbach, L. M., Ruban, O. O., & Humeniuk, Ya. M. (2024). Zelena ekonomika ta stale vyrobnytstvo [Green economy and sustainable production]. Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society, 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-8> [in Ukrainian].
  2. Honcharenko, M. F., Parkhomenko, N. M., & Luchyn, O. M. (2020). «Zelena» ekonomika yak napriam dosiahnennia stiikoho ekoloho-ekonomichnoho rozvytku rehionu [«Green» economy as a direction for achieving sustainable ecological and economic development of the region]. Aktualni problemy ekonomiky – Current economic problems, 6 (228), pp. 6–15. Retrieved from https://eco-science.net/wp-content/uploads/2021/08/6.20._topic_Goncharenko-M.F.-Parkhomenko-N.M.-Luchin-O.M.-6-15.pdf [in Ukrainian].
  3. Bilokinna, I. (2023). Zelena ekonomika yak vymoha chasu ta osnova uspishnoho pislivoiennoho vidnovlennia krainy [Green economy as a requirement of the time and the basis for the successful post-war recovery of the country]. Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Khmelnytskyi National University, 2, pp. 79–88. Retrieved from <https://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/05/2023-316-12.pdf> [in Ukrainian].
  4. Hlushchenko, A. (2025). Instytutsiine zabezpechennia rozvytku «zelenoj» ekonomiky: dosvid krain YeS [Institutional support for the development of the «green» economy: the experience of EU countries]. Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable economic development, 1 (52), pp. 167–172. Retrieved from <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1164> [in Ukrainian].
  5. Zhironkin, S., & Cehl6r, M. (2022). Green Economy and Sustainable Development: The Outlook. Energies, 15, 1167. DOI: 10.3390/en15031167.
  6. Hahnel, R. (2010). Green Economics: Confronting the Ecological Crisis. New York: M E Sharpe Inc. [in English]
  7. Cato, M. S. (2009). Green Economics: An Introduction to Theory, Policy and Practice. London: Earthscan [in English]